

Komentar in karta: 1/87 SLA V486 'mrzlica'

Mojca Horvat

1. Gradivo

Za pomen 'drgetanje (mišic) z občutkom mraza pred naglim povišanjem telesne temperature', knj. *mrzlica* (*ř*), so v gradivu zapisani leksemi, ki jih glede na motivacijo lahko razdelimo v dve skupini: leksemi, povezani z 'občutkom mraza' (*mrzlica*, *mrzlina*, *mrzlotres*, *mraz*, *mrazčalica*, *zima*, *zimica*, *trešljika*, *trešika*, *trešovka*) in leksemi, povezani z 'občutkom vročine' (*vročina*, *vročinska bolezen*, *ogenj*, *ognjenica*, *ica*), medtem ko imajo lahko nekateri prevzeti leksemi (*fiber*, *febra*, *fier-*) v izvornih jezikih oba pomena. Glede na omenjeno merilo sta iz obeh skupin izvzeta leksema *kobilce* in *malarija*. Poleg navedenih leksemov je v gradivu zabeleženih tudi precej zvez samostalnika z glagolom (*mrzlica trese*, *mraz trese*, *malarija trese*, *trešljika steplje*, *trešljika trese*, *trešljika tare*, *zima tare*, *zima stepa*, *zima trese*, *mrzlina me trese*).

2. Morfološka analiza

mrzlica < **mbrz-l-ic-a* ← **mbrz-l-ь* 'mrzel' < **mbrz-ti*, **mbrz-nq-ti* 'postati mrzlo, zmrzniti'

mrzlina < **mbrz-l-in-a*

mrzlotres < **mbrz-l-o-trēs-ь* ← **mbrz-l-ь* + **trēs-ti* 'tresti'

mraz < **morz-ь* 'mraz'

mrazčalica < **morz-ьč-a-l-ic-a* ← **morz-ьč-a-l-ь* ← **morz-ьč-a-ti*
< **morz-ьk-ь*

mraznica < **morz-ьn-ic-a*

zmraznica < **sь-morz-ьn-ic-a*

zima < **zim-a*

zimica < **zim-ic-a*

trešljika < **trēs-l-ik-a* ← **trēs-l-ь* ← **trēs-ti* 'tresti'

trešika < **trēs-ik-a*, morda tudi **trēs-l-ik-a*

trešljica < **trēs-l-ic-a*

trešljovka < **trēs-ĭ-ov-ьk-a*

kobilce < **kob-i-dl-ьc-e* < **kob-i-dl-o* < **kob-i-ti* (do pomenskega stika med 'kobilica' in 'mrzlica' je verjetno prišlo preko pomena 'tresti (se)'; prim. npr. got. *pramstei* 'kobilica' < **trem-s-* 'tresti', ESSJ 4: 221)

vročina < **vbr-qr-in-a* < **vbr-y*, tož. ed. m **vbr-qr-ь* 'vroč' ← **vbr-ě-ti*, **vbr-q* 'vreti'

vročinska bolezen < **vbr-qr-in-ьsk-a-(j-a)* *bol-ě-zn-ь* ← **vbr-qr-in-ьsk-ь*
(← **vbr-qr-in-a*) + **bol-ě-zn-ь*

ogenj < **ogń-b* 'ogenj'

ognjenica < **ogń-en-ic-a* < **ogń-en-ъ* 'ognjen'

groznica < *(*groznic*)-*a* ← hrv. *groznica* 'vročina, trešljika'

malaria < *(*malarij*)-*a* ← it. *malaria* 'malarija'

febr- < *(*febr*)- ← it. *febbre* 'vročina, vročica, mrzlica'

fjer- < *(*fjer*)- ← furl. *fiere* 'vročina, vročica, mrzlica'

fiber < *(*fibər*)-∅ ← nem. *Fieber* 'mrzlica'

ica < *(*ic*)-*a* < stvnem. *hizza*, srvnem. *hitze* 'vročina'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani leksemi *ica* v T002, *vročinska bolezen* v T198, *groznica* v T409 in *mrzlotres* v T278.

Kot enkratnica s *tres-* je kartiran leksem *trešljica* v T063.

Kot enkratnica z *ognj-* je kartiran leksem *ognjenica* v T090.

Kot enkratnici z *mraz-* sta kartirana leksema *mraznica* v T410 in *zmraznica* v T020.

Kot opis so kartirani leksemi *mraz trese* v T007, T010, T084, T193, T206, T231, T242, T275, T280, T386, T388, T398, T404 in T405, *pretrese te* v T033, *mraz (ga) ima* v T400 in T401, *zima trese* v T255, T256, T257, T258, T260, T266, T332, T337, T342, T370, T372 in T378, *trese* v T022, *ima tres* v T022, *kobilo trese* v T050 in T051, *mrzlica trese* v T031, T272 in T383, *trešljika trese* v T376, *trešljika (ga) ima* v T401, *trešljika tare* v T381, *zima steplje* v T374, T391 in T396, *zima tare* T378, *mrzlina trese* v T412, *zima (ga) ima* v T376, *trese (me)* v T023, T060, T411, T349 in T353, *zima lamlje* v T384, *mrazi ga* v T353 ter *te pajtlja* v T049.

Kot pretvorba s primitivom je kartiran odgovor *ima vročino* v T349.

Kot tretji ali nadaljnji leksem v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani odgovori *ima tres* v T022, *trešljovka* v T074, *mraz* v T300, *je mraz* v T260, *zima ga steplje* v T392, *malaria* v T394 in T396, *zebe me* v T386, *zima ga trese* v T386, *mrazi me* v T300, *zima* v T392, *mrzlica* v T351 in T372 ter *trešika* v T074.

Pomensko neustrezni odgovor *gripa* v T035 je kartiran kot nerelevanten.

4. Uporabljena dodatna literatura

Horvat 2007; Horvat 2009; Möderndorfer 1964

5. Primerjaj

SLA: V477 'nahod' (1/85), V480 'revma' (1/88); OLA: /; ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: 2330; ASLEF: 2380; HJA: /